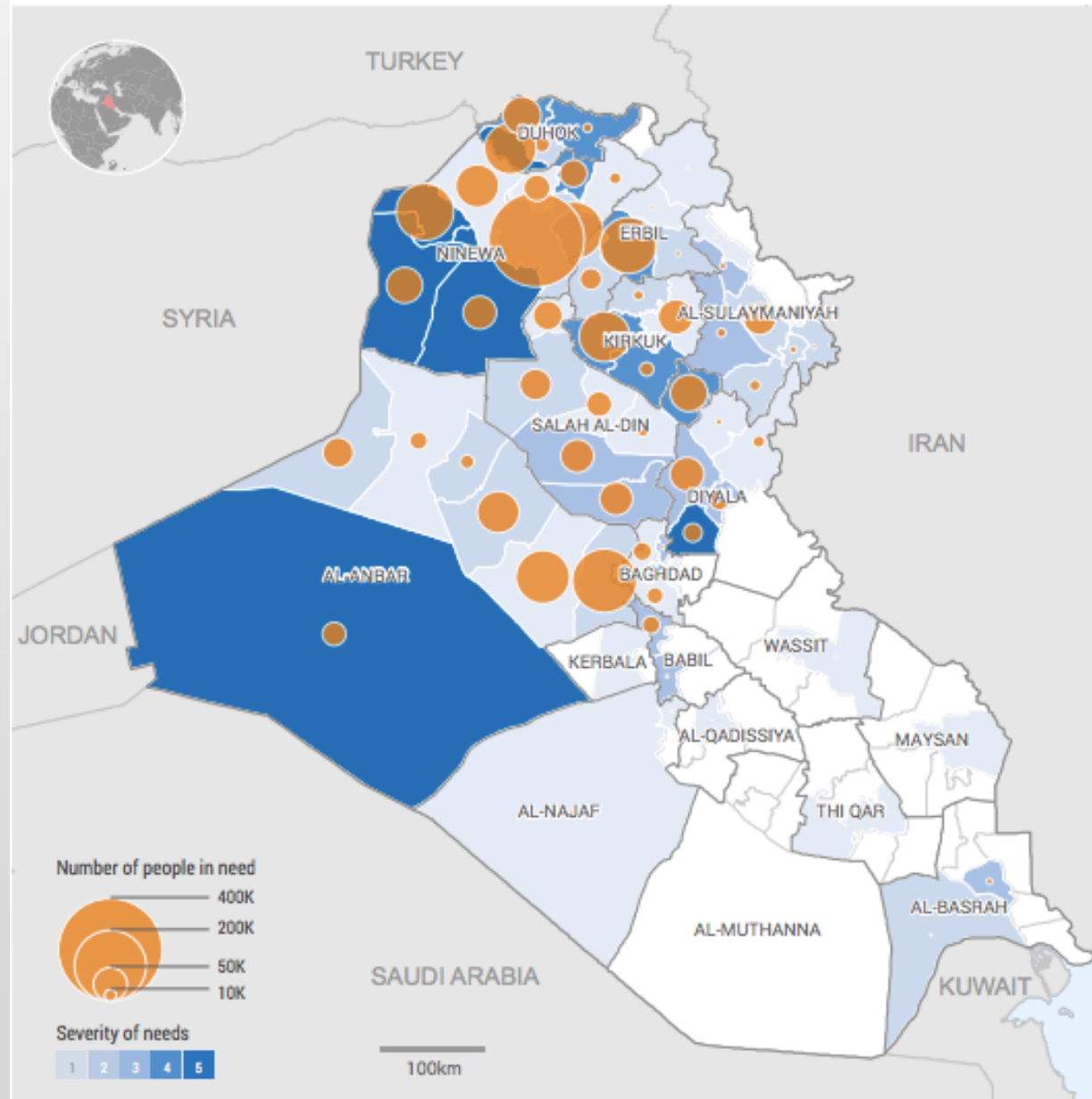

Severity of humanitarian conditions and number of people in need by district

وینەمی 1 توندی قەیرانی مرویی لە عێراق و ژمارە ی ئەر کەسانە ی کە پێویستیان پێیەتی بە پێی قەزاکان لە (UN-OCHA 2022)

لەم جۆرە بارودۆخە قەیرانوانیاندا، بوونی کەمئەندامی، ئەگەر کەمیش بێت، دەتوانیت کاردانەوی جددی و وێرانکەری لەسەر هەموو کۆمەڵگا هەبێت، لە روانگە ی مرویی و دەروونی و کۆمەڵایەتی یەو. لە ساڵی 2005 هەوێ رێکخراوی هێفی بە هاوکاری و بە پالێشتی چەندین رێکخراو و دەزگای نێودەوڵەتی وەک رێکخراوی تەندروستی جیهانی و رێکخراوە ئیتالی و ئەلمانی و ئیسپانی و ئەمریکاییەکان کۆمەڵێک چالاکیی لە ناستە جیاوازمەکانی چاودێری تەندروستی و بەتایبەتی جێبەجێ کردووە چاودێری ئەر نەخۆشەکان بە دەست نەخۆشی زگمکییەو دەنالیین، دروستکردن و نوێکردنەوی دامەزراوە تەندروستیەکان، راهێنان و پەرەپێدانی کارامەییەکانی کارمەندانی تەندروستی، داڕێژینی چاودێری تەندروستی سەرئەتایی بۆ ئاوارەکانی ناوچۆ و پەنابەران، داڕێژینی تەندروستی دەروونی و پشێوانی دەروونی کۆمەڵایەتی، پشێکەشکردنی خزمەتگوزارییەکانی چارەسەری فیزیۆتیراپی و چاکسازی پزیشکی، پشێگیریکردنی دامەزراوە تەندروستیەکان، ناوەندە تەندروستیەکان و نەخۆشخانە گشتییەکان بە درمان و ئامێر و پێداویستی پزیشکیەکان.

ئەر ناوچەیی کە دەستبەردانەکە دەکرێت بە شێوێکی نەخۆشی لە وینەمی 1 دا نیشان دراو

لە ماوەی ساڵانی 2022-2023 چالاکییەکە لە کەرتی تەندروستی گشتی و کۆمەڵایەتی و یارمەتیە مروییەکان بۆ پەنابەران بەردەوام بوو، بە هاوکارییەکی نزیک لە گەڵ مزارەتی تەندروستی هەریمی خۆسەری کوردستان و رێکخراوە نێودەوڵەتیەکانی ئامادەبووی ناوچەکە: WHO, UNICEF, UNHCR.

رێکخراوی هێفی بە تاییەتی گەرەنتی دەستراگەیشتیکی ئازاد، دادپەرورانە و بی جیاوازی بۆ چاودێریکردنی زیاتر لە دە هەزار کەس کردووە - لە نیوان لاوازترین گروپەکانی دانیشتوان، بەی گوندانە جیاوازییە رەگەزی، ئاییی، نەتەوویی و کۆمەڵایەتیەکان.

بەکارهێنەری ئەر خزمەتگوزارییەتی پشێکەش دەکرێن زیاتر ئاوارە و پەنابەر و کەسانی کەمەدرامەت و بێبەش. بەتایبەتی، چاودێری تەندروستی بنەرەتی بێبەرەمبەر پشێکەش کرا، درمان، خزمەتگوزاری پالێشتی دەروونی، خزمەتگوزاری چاکسازی و چارەسەری فیزیۆتیراپی بەخۆراییی لە پانزە کەمپی ئاوارەکان لە ناوچەکانی نەینەوا، هەولێر، دەوک پشێکەشکرا وەک بەشێک لە خشتە ی هەماهەنگی تاییەت کە لەلایەن نەتەووە بەکرتوووەکان - فەرمانگە ی نەتەووە بەکرتوووەکانەو دامەزرا بۆ هەماهەنگی کاروباری مرویی (UN-OCHA) لە هەریمی خۆسەری عێراق.

پروژه‌که

چپرۆکی دۆستایهتی نیوان ژنتیکی ئیتالی و کوردیکی خه‌لکی عێراق، چپرۆکتیکه که بووته هۆی پرۆژمیهکی سهرنجراکش که هاوکاری خه‌لکی کوردستانی کردوه. ههموو ئەمانه له ساڵی 1997 دهستی پێکرد، له شاری سیننا، له ناوهراستی ئیتالیا، که بهخشان، رۆژنامه‌نووسی رادیۆی کوردی له به‌غدا و ئیۆلی پینتو، فیزیازانیک که کار له‌سه‌ر ژینگه دهکات، به رێکه‌رت په‌کتریان بینی. ئەوان نه‌یانده‌زانی که نهم به‌ریه‌که‌موتنه به‌ریکه‌وته ده‌بێته هۆی هاوڕێیه‌تیبه‌کی ته‌واوی ژیان و پرۆژمیه‌ک که گۆرانکاری له ژبانی زۆر که‌سدا دروست بکات.

به‌خشان، په‌نابه‌ریکی سیاسی له عێراقه‌وه له ساڵی 1991 دوا‌ی جه‌نگی دووه‌می که‌نداو هاته ئیتالیا بۆ رزگارکردنی کۆیت له داگیرکاری عێراق، به‌پێی ئەو سزایه سزای ئابووری به‌سه‌ر عێراقدا سه‌پیندرا تا ساڵی 2003. خه‌ریکی فرۆشتنی رهنگی ناوی بوو به گه‌شتیارانی بیانی ئەویش بیانی بوو، به‌لام له خاکیکه‌وه که له‌و کاته‌دا هیچ نه‌گه‌ریکی گه‌رانه‌وه‌ی نه‌بوو: کوردستان. له‌گه‌ڵ ناسینی په‌کتهدا، به‌خشان دهستی کرد به‌ گێرانه‌وه‌ی چپرۆکه‌کانی نیشتمانکه‌می له‌گه‌ڵ ئیۆلی. ناوبراو باسی له‌و مملانی و سه‌ختییانه‌ی کرد که خه‌لکی کوردستانی عێراق ڕووبه‌رووی بووته‌وه، به‌تایبه‌تی ئەو مندا‌لانه‌ی که به‌هۆی برسیتی و سه‌رما و پشتگوێخستننه‌وه له‌ خانه‌ی هه‌تیوه‌کاندا گیانیان له‌ده‌ستداوه.

ئیۆلی و به‌خشان به‌ جوولانه‌وه‌ی نهم چپرۆکانه، هه‌ستیان به‌ پێویستی کرد که کاریک بکه‌ن، ته‌نانه‌ت نه‌گه‌ر ته‌نیا ناماژمیه‌کی بچووی هاوده‌نگی بێت به‌رامبه‌ر به‌ خه‌لکی کوردستان. داوا‌ی هاوکاری له‌ هاوڕێیه‌کیان کرد به‌ ناوی فیتۆریۆ میۆنی که له کاتی جه‌نگی جیهانی دووه‌دا حزبی بوو و له شاری سیننا خۆشه‌ویست و ریزی لێده‌گیرا. به‌ پشتیوانی ئەو، و هاوڕی و ئەندامانی دیکه‌ی خیزانه‌که‌می له هه‌ردوو لایه‌نه‌وه، له ساڵی ۱۹۹۷ کۆمه‌له‌یه‌کی خۆبه‌خشانه‌یان به‌ ناوی 'ده‌ستپێشخه‌رییه‌کانی هاوده‌نگی' دامه‌زراند.

کۆمه‌له‌که به‌ سه‌رۆکایه‌تی دکتۆر ئیۆلی پینتو و خاتوو به‌خشان عه‌لی ئامانجی هاوکاریکردنی هه‌ری‌می کوردستان بوو که به‌ده‌ست کاریگه‌رییه‌کانی شه‌ری دووه‌می که‌نداو و ئەو گه‌مارۆی ئابورییه‌ی که له‌لایه‌ن حکومه‌تی ناوه‌ندی عێراقه‌وه سه‌پینرابوو. پرۆژه‌که له هه‌ستیک‌ی قوولی هاوسۆزی و خواستی گۆرانکاری له ژبانی ئەو که‌سانه‌دا له‌دایک بووه که نازار ده‌چێژن.

دکتۆر ئیۆلی پینتو و خاتوو بهخشان عمزیز

یه‌که‌م پرۆژه‌ی کۆمه‌له‌که بریتی بوو له‌ دا‌بینکردنی هاوکاری بۆ مندا‌لان له کوردستانی عێراق. ئەوان هاوکارییان کۆکرده‌وه و چالاکیی کۆکردنه‌وه‌ی پارمیان رێکخست بۆ کرینی خۆراک و جل و به‌رگ و ده‌رمان بۆ مندا‌لانی خانه‌ی هه‌تیوه‌کان. هاوکات له‌گه‌ڵ رێکخراوه ناوخۆییه‌کانی کوردستان هاوکاریان کرد بۆ دا‌بینکردنی چالاکیی په‌روه‌ده‌یی و کات به‌سه‌ربردن بۆ مندا‌لان، له ساڵی ۱۹۹۸ بۆ یه‌که‌مه‌جار له قامیشلۆیه‌وه چوونه ناو خاکی کوردی عێراقه‌وه که شارۆچکه‌یه‌کی کوردییه له باکوری سوریا، تاکه‌ رینگ‌ای مومکین بوو بۆ خۆبه‌خشان‌ی وه‌ک ئەوان. ئەو تێپه‌ر‌بوونه به‌سه‌ر سنووری سو‌ریادا له‌لایه‌ن کۆچه‌رانی نایاسایی به‌ به‌لمه‌میک‌ی بچووی ماتۆر‌ه‌وه ئەنجامدرا که ئەو پارمیه‌ی که به‌ زحمه‌ت له ئیتالیا کۆیان‌کردبووه‌وه به‌ توندی به‌ده‌وری خۆیاندا هه‌ل‌گرتیوو.

جگه‌ له‌ گه‌مارۆ و بپرۆکراسی نیوده‌ول‌ه‌تی، به‌زاندنی سنوور له‌سه‌ر ده‌ج‌له‌ گواستنه‌وه‌ی کالای گه‌وره و یارمه‌تی مرۆیی به‌ کرده‌وه مه‌ح‌ال کرد. سه‌دان مندا‌ل به‌هۆی هه‌وکردنی ساده‌ی چاره‌سه‌ر نه‌کراوه‌وه گیانیان له‌ده‌ستدا، چونکه‌ پزیشک و دامه‌زراوه‌ی ته‌ندروستی نه‌بوو ، هه‌زاران مندا‌لی نه‌خۆش که له ههموو شوێنیک، له‌ خانه‌ی هه‌تیوه‌کان، له‌سه‌ر شه‌قامه‌کان چاویان پێیان ده‌که‌وت، که داوا‌ی شتێکیان بۆ بکه‌ن، مندا‌لی لێوی شین، هه‌ناسه‌ ته‌نگی ، به‌ د‌لی خراپ له‌دایک بووه، ده‌موچاوی به‌هۆی لێوی هاریله‌وه شین‌واوه، مندا‌لانی په‌که‌م‌وته و ئەنکیلۆس، کویر له‌ مین یان هه‌وکردن. له کوردستان نه‌خۆشخانه نه‌بوو، پزیشک نه‌بوو، کورد نه‌یده‌توانی کوردستان به‌جێبه‌ی‌ل‌ی‌ت. خویندنه‌وه‌ی نازار‌مکانی سه‌ر رووخساری دایکان، به‌شیک‌ی زۆریان بیو‌ه‌ژن، نازاری بێده‌سه‌لاتانه‌ شایه‌ت‌حالی نازار‌مکانی مندا‌له نه‌خۆشه‌کانیان، دوا‌ی سالانیک له‌ گۆشه‌گیری، ده‌رباز‌بوون له ژیر گاز، له‌ مین، شه‌ری بی‌کوتایی.

له‌و کاته‌وه به‌رده‌وام بوون له‌ هینانی کۆمه‌ک بۆ سه‌نته‌ره‌کانی چاودیری کۆمه‌لایه‌تی بۆ مندا‌لانی بی‌باوکی ده‌وک و هه‌ولێر و سه‌لمانی و که‌مه‌پ و گونده‌کانی ئاواره‌کان... ته‌نها د‌لۆپنیک له‌ زه‌ریاکه‌دا، ئەوه‌یان ده‌زانی، به‌لام ئەم د‌لۆپانه‌ زۆر پێویست بوون.

پرۆژه‌که هاوکار بووه بۆ شکاندنی بێده‌نگی و هۆشیار‌کردنه‌وه‌ی خه‌لک سه‌باره‌ت به‌ نازاره‌کانی گه‌لی کورد، ئەوه نیشانی داوه که ته‌نانه‌ت له‌ تاریکترین کاته‌کانیشدا هێزی دۆستایه‌تی و ته‌بابی ده‌توانی‌ت گۆرانکاری ئەرینی به‌پێنێته ئاراوه ئەوه وه‌ک شایه‌ت‌حالی ده‌سه‌لاتی و وه‌ک به‌ل‌گه‌یه‌ک له‌سه‌ر هێزی هاوسۆزی و ئەو کاریگه‌رییه‌ی که کۆمه‌له‌یه‌کی بچووک له‌ تاکه‌کانی د‌لسۆز ده‌توانن هه‌یانبێت له‌ دروستکردنی جیهانیکی باشت‌ر و هینانه‌دی گۆرانکاری ئەرینی له‌ جیهاندا .

پاشان سا‌لی 2003 سنووره‌کان کرانه‌وه... به‌خشان توانی له‌ به‌غدا چاره‌سه‌ر بۆ هه‌ندیک مندا‌لی تووشبوو به‌ نه‌خۆشی د‌ل رێکبخات. یه‌که‌م ده‌ستیوه‌ر‌دانه‌کان سه‌رکه‌وتوو ده‌بن.... به‌لام گه‌شت بۆ به‌غدا تادیت مه‌ترسیدار و قورستر ده‌بیت.

سەنتەری زیوہ بۆ مندالانی سەر شەقام

ئەوان لە ئیتالیا دەست دەکەن بە گەران بەدوای پزیشکەکاندا کە نامادەن یارمەتیمان بدەن لە چارەسەرکردنی ئەم مندالانە.. لە سەرەتاهە ئاسان نەبوو. لە کۆتاییدا لە ساڵی ۲۰۰۵ دا ریکخراوی (IME) د. ئیلجا گەردی) و پزیشکە ئازاکانی نەخۆشخانە بەناوبانگەکانی مندالانی ئیتالیا و لە کۆمەڵەی "مندالانی نەخۆشی دڵ لە جیهاندا" یان ناسی کە نامادەبوون یارمەتیدەرمان بن لە چارەسەرکردنی مندالەکانمان کە بەخشان بەدەوام بوو لە بەشداریکردن لە هەمیشە لیستی درێژتر.

لەو ساتەمختەو دەستپێشخەریەکان بۆ باشترکردنی چاودێری مندالان دەستی پێکرد و هەرگیز نەهەستاو، بە هاوکاری تۆریک لە دامەزرێوە و کۆمەڵەی ئیتالی کە نامادەن هاوکاری پرۆژەکانمان بکەن: بەهۆی ئەم تۆرمووە هەزاران مندال لە کوردستان نەشتەرگەرییان بۆ کراوە، و بەو پێیە زۆریک، کە نەدەکرا لە کوردستان کاربکەن، لە ئیتالیا گواستراوە و چارەسەر کران و نەمەش هۆکاری دامەزراندنی ریکخراوی ناوخوای هێفی بوو لە ساڵی ۲۰۰۵، و بە هاوکاری ریکخراوی ناحکومی SIA دەستپێشخەری کرد بۆ دروستکردنی یەکەم بنکەییەکی دانا بۆ نەخۆشانی نەخۆشییە زگماکییەکانی دڵ لە کوردستان، پرۆسەی کۆکردنەوەی هەموو داتای پێویست کاتیکی زۆری خایاندووە، بەدواداچوون لەگەڵ نەخۆشەکان و پەییوەندیکردن بە پزیشک و دایک و باوکەکانیانەو بۆ نوێ کردنەوەی زانیاری لەسەر بارودۆخی ئیستایان بۆ یارمەتیدانی نەخۆشەکان و دانانی پلان بۆ چارەسەرکردن.

- پاشان داتاگان پزیشکەش بە ریکخراوە ئیتالییەکانی IME و MED CHILD کرا بۆ پشتگیریکردنی پرۆژەییەکی بۆ چارەسەرکردنی نەخۆشانی مندالان و راهێنانی ستافی ناوخوای. هێفی سەرکەوتوو بوو لە واژۆکردنی ریکەوتنی پرۆژەیی تاقیکاری ساڵی ۲۰۰۶-۲۰۰۷ لەگەڵ ریکخراوی ئیتالی IME، SIA و MED CHILD بۆ چارەسەرکردنی نەخۆشانی نەخۆشییە زگماکییەکانی دڵ جگە لە نەخۆشییەکانی دیکەیی وەک تیکچوونی خوین. (تالاسیمیا) و (شیرپەنجەیی خوین) - و چەندین نەخۆشی شیرپەنجە، نەشتەرگەری مندالان، نەخۆشیەکانی میزەدان، و شیواوی زگماکی لە ئیتالیا و کوردستان، جگە لە راهێنانی ستافی پزیشکی ناوخوای.
- بەرپۆەردنی گشتی پرۆژەکە لەلایەن کۆمپانیای IME، MedChild، بە کۆمیساری حکومەت دکتۆر ئیلجا گەردی - دەستپێشخەرییەکانی هاوشتی (SIA) و هێفی پابەندن بە جێبەجێکردنی پرۆژەکە لەناو هەرێمەکاندا.
- نوێنەری نیشتهجێی پرۆژەکە لە کوردستان بەرپۆەبەری ریکخراوی هێفی خاتوو بەخشان عەلی عەزیز، کە هەماهەنگی هەموو لایەنە ئۆپەراسیۆنییەکانی پرۆژەکە دەکات بە هاوکاری نزیکی لەگەڵ ئۆفیسێ SIA و IME. Med Child Rome.

ئەو كرادانەى ئەنجام دراون و ئەنجامەكانيان

ننچيرقان بارزانى سەرۆكى ھەرىمى كوردستان ، پروفیسۆر. نيلجا گەردى ، دكتور ئیۆلى پینتو و خاتوو بەخشان عزیز

- لە 5ى نیسانی 2006) IME.د. نيلجا گەردى) و سەرۆكى ھەرىمى كوردستان (ننچيرقان بارزانى) ياداشتىكى لىكتىگەيشتىيان واژۆ كرد و پەسەنديان كرد كه مەرج و ريساكانى چالاككيبهكانى ھاريكارى دادەمەزرىنىت كه دەبى جيبهجى بكرين بۆ بەدپهينانى كارا و كارا داينكردنى خزمەتگوزارى چاوديرى تەندروستى لە كوردستان كه سودمەندى سەرەكى ئەو نەخۆشەنە و خيزانەكانيانن كه دەستيان بە بەرزترين كواليتى خزمەتگوزارى و چارەسەرى داھینەرانە دەگات؛ كارمەندانى چاوديرى تەندروستى كه راھينان وەرەگرن بۆ باشتر جيبهجيكردى ئەركە پەسپۆرپههكانيان؛ سيستمى چاوديرى تەندروستى بەگشتى بە ئەگەرىكى زۆرموھ سوودمەند دەبىت لە باشتركردنى تەكنەلۆژيا و نوێکردنەوى پیکهاتەكانى چاوديرى تەندروستى.
- تيمە ئيتالياكان چەند جار يەك سەردانى كوردستانيان كرد بۆ پشكبنى نەخۆشەكان، ئەو گروپانەيان ھەلبژارد كه لە ئيتاليا چارەسەريان بۆ بكرىت و ئەو پزىشكانەيان ھەلبژارد كه لە نەخۆشخانەكانى ئيتاليا مەشقيان پينكرىت. چەندىن وۆرك شوپ و دیدار لەگەڵ جەنابى ننچيرقان بارزانى، سەرۆكى حكومەتى ھەرىمى كوردستان، و مزارەتى تەندروستى، و مزارەتى پەرموودەى بالآ، بەرپۆمبەرە گشتيبهكانى تەندروستى دھۆك، سلیمانى، ھولنیر، كەركوك ئەنجامدراون كه باس لە رېگا ئەگەریهكانى باشتركردنى ئاسۆكانى ھەماھەنگى و ھاوكارى دەكەن.
- ئامانجى پڕۆژە تاقيكارىبەكە باشتركردنى دەستراگەيشتن بە چارەسەرى پزىشكى ناوخوبىبە بۆ نەخۆشيبە گەورەكانى مندالان لە سەرانسەرى عێراقدا، كه لە ھەرىمى كوردستانەوھ دەستپدەكات. ئەم دەستپيشخەرىبە دەخريتە چوارچۆھى گشتى پەيوەندىبە ھاوكارىبە نيودەولەتیبهكان لەگەڵ رېكخراوھ ناھكومىبەكانى ئيتاليا كه لەگەڵ كوردستان دامەزراون، و پيشنيارى دامەزrandنى تورىكى يەكگرتوى ناوندەكانى چاوديرى تەندروستى لە كوردستان دەكات، كه بەستراوھتەوھ بە نەخۆشخانە تايبەتمەندە بەرزەكانى ئيتاليا، تواناى پيشكەشكردنى خزمەتگوزارى چاوديرى تەندروستى كواليتى بەرزى ھەبىت.

دەتوانرىت ناستەنگە سەرەكيبهكانى پلاندانانى چاوديرى تەندروستى بەم شيوەبە كورت بكرىتەوھ:

- پيشخستنى باشى و نۆژەنکردنەوى پیکهاتەكانى چاوديرى تەندروستى
- دووبارە پروانامەدان بە سەرچاوە مروپههكان لە رېگەى بەردەوامى راھينانى ئاستى بەرز لە زانستە پزىشكيبهكان و بەرپۆمبەردنى چاوديرى تەندروستى
- پيشخستنى پەرهپيدان و بەكارھينانى تەكنەلۆژياى نوئ
- گەرمەتيكردن و چاوديرىكردنى كواليتى خزمەتگوزارىبەهەكانى چاوديرى تەندروستى كه پيشكەش دەكرين

چالاکیی هه‌سه‌نگاندنی کلینیکی و چاره‌سه‌رکردنی حاله‌ته به‌په‌له‌کان له سالانی ۲۰۰۶-۲۰۰۷

له نیوان مانگی حوزه‌یرانی ۲۰۰۶ و کانوونی دوومه‌ی ۲۰۰۷ شه‌ش گه‌شتی تایبعت ریکخرا و زیاتر له ۴۳۰۰ مندالی نه‌خۆش له رووی کلینیکه‌یه هه‌سه‌نگیندرا، له کاتی‌کدا ۲۸۱ مندالی تووشبوو به نه‌خۆشییه تونده‌کانی دل و شیرپه‌نجه و خوین ره‌وانه‌ی ئیتالیا کران بو ئه‌وه‌ی چاره‌سه‌ر بکری‌ن.

له مانگی حوزه‌یرانی ۲۰۰۶ تا مانگی نازاری ۲۰۰۷ زۆریک له پیشه‌گه‌ره‌کانی ئیتالی تیمه پزیشکیه‌کان سه‌ردانی کوردستانیان کرد. چالاکیه‌کانی هه‌سه‌نگاندنی کلینیکی به هاوکاری له‌گه‌ل پزیشکه ناوخبیه‌کان ئه‌جامدراون که به‌شداریه‌یان له راهینه‌کاندا کردوه له‌سه‌ر به‌رنامه‌کانی کار له ناوهنده‌کانی ئیتالیا که په‌یوه‌ندییان به تۆری مندالانی میده‌وه هه‌یه.

1- نه‌رکه‌ کانی، ۲۰۰۶:

- نه‌خۆشی زگماکی دل
- نه‌خۆشیه‌کانی وه‌ ره‌ می‌ خوین (نه‌خۆشی شیرپه‌نجه‌ی خوین و تالاسیمیا)
- تاقیگه‌ی ده‌ستنی‌شانکردنی کلینیکی
- پزیشکی چاو

1- نه‌رکه‌ کانی، ۲۰۰۷:

- نه‌خۆشی زگماکی دل
- نه‌خۆشیه‌کانی وه‌ ره‌ می‌ خوین (نه‌خۆشی شیرپه‌نجه‌ی خوین و تالاسیمیا)
- نه‌خۆشیه‌کانی نه‌شته‌رگه‌ری مندالان
- تاقیگه‌ی ده‌ستنی‌شانکردنی کلینیکی

۲۰۰۷ گروپه‌کان به‌فروگه‌ی تایبعت ره‌وانه‌ی ئیتالیا کران

له لایه‌کی تره‌وه، به‌رزکردنه‌وهی پیکهاته‌کانی چاودیری تهن‌دروستی ناوخویی بو ئه‌وهی ریگه‌ بدریت نهشته‌رگه‌ری له ناوخوی هه‌ریمی کوردستان ئه‌نجام بدریت له ریگه‌ی سه‌ردانی به‌رده‌وامی تیمه‌ پزیشکییه‌ تاییه‌تمه‌نده‌کانی ئیتالیا و ئه‌م جۆره ئه‌رکانه‌ ته‌نها له‌ حاله‌تیکدا ده‌کریت که شوینیکی گونجاو بو ئه‌نجامدانی نهشته‌رگه‌رییه‌کانی مندالان جیبه‌جی بکریت، به‌پیی ئاماژه سه‌ره‌تاییه‌کانی پسپۆرانی مندالانی IME-Med سه‌بارت به نامیرمان، کارمندان و ژیرخانی واته هۆلی نهشته‌رگه‌ری، به‌که‌ی چاودیری چر و ژووری هیمۆداینامیک له‌خۆده‌گریت.

پلانیکی سه‌ره‌تایی بو دروستکردنی نه‌خۆشخانه‌یه‌کی نوێ که تاییه‌ته به‌ پزیشکی مندالان پێشکه‌شکرا. ئه‌م نه‌خۆشخانه‌یه‌ پێویسته له‌ ماوه‌ی ۳ بو ۴ سال دروست بکریت. له‌ ماوه‌ی بیناسازیدا پێویسته پزیشکان و کارمندانێ تر سوودمهند بن له‌ راهینان له‌سه‌ر کار له‌ ئیتالیا و له‌ کوردستان مانه‌وه وه‌ک هه‌نگاوێکی به‌ره‌تی له‌ کارکردنی به‌که‌ی پرۆقیسۆی نهشته‌رگه‌ری دل له‌ نه‌خۆشخانه‌ی ئه‌له‌مه‌ه ل له‌ هه‌ولیر.

سه‌بارت به‌م لایه‌نه، پسپۆرانی مندالانی IME- Med له‌ سالێ 2006 پینج سه‌ردانیان بو شونیی کاره‌کان ئه‌نجامدا و خزمه‌تگوزاری راویژکاریان پێشکه‌ش کرد سه‌بارت به‌ وه‌رگرتنی هۆلیکی تاییه‌ت به‌ نهشته‌رگه‌ری بو مندالان و پێویستی به‌ ریکه‌ستنی ژیرخانی و پیکهاته هه‌بوو بو دلنیا‌بوون له‌ کارایی به‌که‌ی نهشته‌رگه‌ری دل ناوبراو به‌پیی باشترین ستاندارده ئیوده‌وله‌تییه‌کان.

شایانی باسه‌ که پرۆژه‌که پالپشتی ریکه‌راوه‌یی پسپۆرانی ئیتالی له‌خۆگرتبوو بو کوتایی هینان به‌ کاره‌کانی دارشته‌مه‌وه‌ی به‌که‌ی نوێی نهشته‌رگه‌ری دل له‌ نه‌خۆشخانه‌ی هه‌ولیر – ئه‌له‌مه‌ه ل که ریگه‌ ده‌دات به‌ زووترین کات تیمی ئیتالی له‌ کوردستان نهشته‌رگه‌ری بو مندالان ئه‌نجام بدن به‌ده‌ست نه‌خۆشی زگماکی دل و ده‌ستپیکردنی راهینان له‌ لۆکۆی پزیشکانی نهشته‌رگه‌ری و په‌رستاران و کارمندانێ تری چاودیری تهن‌دروستی، ئه‌مه‌ش هه‌نگاوێکی گرنگه‌ بو ئاماده‌کردنی سه‌رچاوه‌ مرۆبیه‌کانی کورد بو داها‌توو.

جگه‌ له‌ نه‌خۆشخانه‌ی ئه‌له‌مه‌مال له‌ هه‌ولیر، ریکه‌راوی هه‌ی له‌ ۲۰ شوباتی ۲۰۰۹ شانیدیکی ریکه‌راوی ئیتالی SIA و MED CHILD بانگه‌نێشت کرد ,به‌ سه‌رۆکایه‌تی دکتور ئیلاجا گه‌ردی و دیزاینه‌رانی پسپۆری نه‌خۆشخانه‌کان گابریل زینگاریتی و نه‌ندریا راگازینی، که رینمایی گرنگیان پێشکه‌ش به‌ به‌ریه‌به‌ری گشتی تهن‌دروستی ده‌وک دکتور عبده‌وللا سه‌عید کرد ,له‌ دیزاینکردن و پلاننانان بو قوناغه‌کانی دروستکردنی سه‌نته‌ری دل ئازادی له‌ ده‌وک، که له‌ژیر سه‌رپه‌رشتی وه‌زاره‌تی تهن‌دروستی ده‌وک بوو.ئهو سه‌نته‌ره نوێیانه ریگه‌یان پیدرا که پرۆگرامی ده‌ستپێشانکردنی نه‌خۆشییه‌کانی دل مندالان ئه‌نجامده‌ن چاره‌سه‌ر و خزمه‌تگوزاری تهن‌دروستی ئاست به‌رز پێشکه‌ش به‌ مندالانی تووشبوو به‌ نه‌خۆشییه‌کانی دل که هه‌موو ناوچه‌که ده‌گریته‌وه به‌ هاوکاری تۆری نه‌خۆشخانه‌کانی ئیتالی.

له‌ سالێ ۲۰۰۸ تا ۲۰۲۳ تیمه‌کانی ئیتالیا نزیکه‌ی ۴۵ ئه‌رکیان له‌ هه‌ریمی کوردستان ئه‌نجامداوه. ئهو ئه‌رکانه‌ ده‌رفه‌تیک بوون بو بنیاتنایی توانای ستافی ناوخویی له‌ ریگه‌ی راهینانیانه‌وه له‌سه‌ر ئاماده‌کردنی نه‌خۆشه‌کان بو نهشته‌رگه‌ری، به‌دواداچوون و چاودیری دواي نهشته‌رگه‌ری، کاری به‌که‌ی چاودیری چر، به‌ریه‌به‌ردنی ئالۆزیه‌کان و ئه‌نجامدانی نهشته‌رگه‌ری پزیشکی و نهشته‌رگه‌ری حیواوز، جگه‌ له‌ راهینانی پزیشکان له‌سه‌ر نیکۆکاردیوگرام له‌ نه‌خۆشخانه‌کانی ئیتالیا. شایه‌نی باسه‌ سه‌رجه‌م شانده‌ پزیشکییه‌کانی ئیتالیا که له‌ سالێ ۲۰۰۶ هه‌ له‌لایه‌ن هه‌ی وه‌ سه‌ردانیان کردوه، خۆبه‌خشن و خزمه‌تگوزاری چاودیری تهن‌دروستی و چاره‌سه‌ری بیه‌رامبه‌ر پێشکه‌ش به‌وه‌ نه‌خۆشه‌ ناوخۆییانه ده‌که‌ن که ئهو جۆره‌ خزمه‌تگوزارییانه له‌ هه‌ردوو ولاتی کوردستان و ئیتالیا وه‌رده‌گرن.

نه ركهكانى ئىتالىا له سالانى ۲۰۰۸-۲۰۲۳

- 1- نه ركهكانى، 15 نازارى 2008:
 - نهخوشى زگماكى دڻ
 - نهخوشى خوين (نهخوشى شيرپه نجهى خوين و تالاسيميا)
 - نهشته رگه رى ده ماره كان
 - تاقىگه ده ستنيشان كردنى كلينيكى
- 2- نه ركهكانى 17 تشرىنى دووه مى 2008:
 - نهخوشى زگماكى دڻ
 - نهخوشى خوين (نهخوشى شيرپه نجهى خوين و تالاسيميا)
 - نهشته رگه رى ده ماره كان
 - نهشته رگه رى مندالان
 - تاقىگه ده ستنيشان كردنى كلينيكى
- 3- نه ركهكانى، 20 شوباتى 2009:
 - نهخوشى زگماكى دڻ
- 4- نه ركهكانى، 1 ناپارى 2009:
 - نهخوشى زگماكى دڻ
- 5- نه ركهكانى، 24 حوزه يرانى 2009:
 - نهخوشى زگماكى دڻ
- 6- نه ركهكانى، 22 كانونى دووه م 2010:
 - نهخوشى زگماكى دڻ
- 7- نه ركهكانى، 16 نيسانى 2010:
 - نهخوشى زگماكى دڻ
 - تيمى تاقىگه شىكارى ده ستنيشان كردن
 - ده ستنيشان كردنى پيش له دايكبوون
 - تيمى پزىشكى نافره تان
- 8- نه ركهكانى، 22 ناپارى 2010:
 - نهخوشى زگماكى دڻ
- 9- نه ركهكانى، 24 نهيلوولى 2010:
 - زاناي مايكرو بایولوژى
 - شىكارى كلينيكى كيمىيى
 - پزىشكى ده ماره كانى مندالان
 - تاقىگه ده ستنيشان كردنى كلينيكى
- 10- نه ركهكانى، 21 تشرىنى يه كه مى 2010:
 - نهخوشى زگماكى دڻ
- 11- نه ركهكانى، 20 تشرىنى دووه مى 2010:
 - نهشته رگه رى مندالان
- 12- نه ركهكانى، 14 ناپارى 2011:
 - مايكرو بایولوژى
 - ده ستنيشان كردنى پيش له دايكبوون
 - پزىشكى نافره تان و مندالابون
 - ده ستنيشان كردنى پيش له دايكبوون
- 13- نه ركهكانى، 8 حوزه يرانى 2011:
 - نهخوشى زگماكى دڻ
- 14- نه ركهكانى، 1 حوزه يرانى 2011:
 - پزىشكى نيسك
- 15- نه ركهكانى، 16 تشرىنى يه كه مى 2011:
 - نهخوشى زگماكى دڻ
- 16- نه ركهكانى، 14 تشرىنى دووه مى 2011:
 - نهشته رگه رى مندالان
 - نهشته رگه رى پلاستىكى و بنى اتنا نه وه
- 17- نه ركهكانى، 11 شوباتى 2012:
 - نهخوشى زگماكى دڻ
- 18- نه ركهكانى، 17 نازارى 2012:
 - نهخوشى زگماكى دڻ
- 19- نه ركهكانى، 18 تشرىنى دووه مى 2012:
 - نهشته رگه رى مندالان
- 20- نه ركهكانى، 12 كانونى دووه م 2012:
 - نهخوشى زگماكى دڻ
- 21- نه ركهكانى، 11 ناپارى 2012:
 - نهخوشى زگماكى دڻ
- 22- نه ركهكانى، 26 تشرىنى دووه مى 2013:
 - نهخوشى زگماكى دڻ
- 23- نه ركهكانى، 25 تشرىنى دووه مى 2013:
 - نهشته رگه رى مندالان
- 24- نه ركهكانى، 15 شوباتى 2014:
 - نهخوشى زگماكى دڻ
- 25- نه ركهكانى، 2 ناپارى 2014:
 - نهخوشى زگماكى دڻ
- 26- نه ركهكانى، 17 ناپارى 2014:
 - نهخوشى زگماكى دڻ
- 27- نه ركهكانى، 4 تشرىنى دووه مى 2022:
 - نهخوشى زگماكى دڻ
- 28- نه ركهكانى، 10 نازارى 2023:
 - نهخوشى زگماكى دڻ

وهزیری تهنهروستی حهکومتی ههریم د. سامان بهرزنجی، د. بیوار تاهیر بهرئوبهیری گشتی

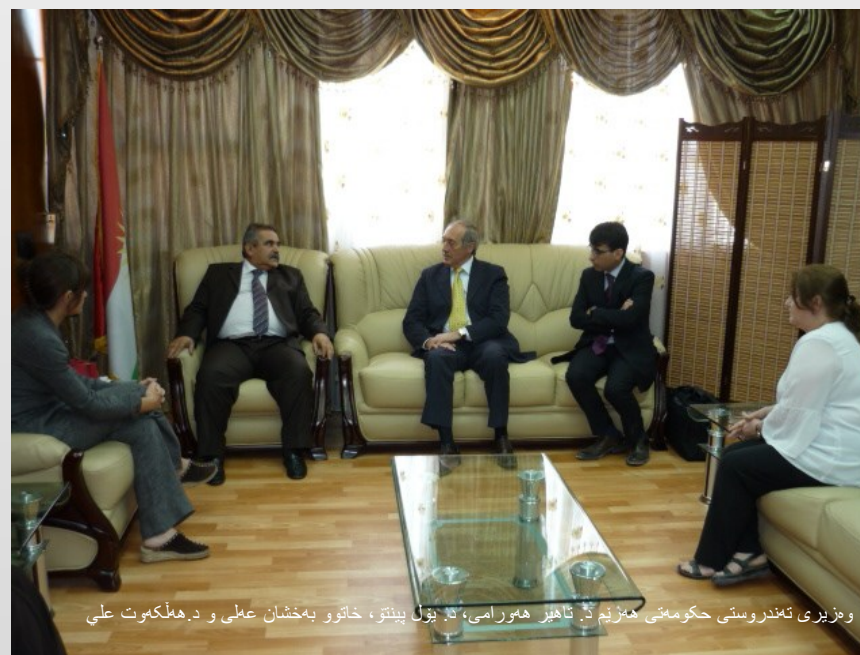
هه تهنهروستی عیراق د. نیلجا گهردی، خاتوو بهمشان عملی، وهزیری تهنهروستی حهکومتی

وهزارهتی خویندی باآ و توئزینهوهی زانستی د. عملی سههید محمد، وهزیری تهنهروستی حهکومتی ههریم ریکهوت حمهرشید، د. نیلجا گهردی و خاتوو بهمشان عملی

وهزیری تهنهروستی حهکومتی ههریم دکتور عبدالرحمن بونس لهگهل شاندی نیتالیا له تۆرکتوی ۲۰۰۸ ههولیر

وهزیری تهنهروستی حهکومتی ههریم د. تاهیر ههرامی، د. بۆل بینتو، خاتوو بهمشان عملی و د. ههلهکوت علی

وهزیری تهنهروستی حهکومتی ههریم د. عبدالرحمن بونس، دکتور عملی سندی لهگهل شاندی نیتالیا له کۆنگره رۆژنامهوانی 2008 ههولیر

ریکخراوی هیفی ریکهوتنی هاوکاری و یاداشتنامهی لیکتیگهیشتنی لهگهل ریکخراو و دمزگا نیودهولتهیه جیاوازهکانی وهک ،SIA ،IME ،MEDCHILD ،Bambini Cardiopatici nel Mondo A.I.C.I ی ئیتالیی واژو کردوه. ONLUS ،Cuore Fratello Onlus ،سهنتهری پزشکی دل و خوینبههکانی زانکو هامپورگ ئهلمانیا، کومهلهی ئهلمانی بو هاوکاری نیودهولتهی(GIZ)، ریکخراوی تهنهروستی جیهانی،Farmacéuticos Mundi ئیسپانیا، و پشتگیری بالیوزخانهی ئهمریکا، دمزگاکانی حهکومت و وهزارهته جیاوازهکان.

له ریگهی ئهمهوه، هیفی کومهلیک چالاکیی له ناسته جیاوازهکانی چاودیری تهنهروستیدا جیهجی کردوه، که بریتین له دامهزراندنی و نویکردنهوهی دامهزراوهکانی چاودیری تهنهروستی، راهینانی پیشکهشکارانی خزمهتگوزاری تهنهروستی و بنیاتناتی تواناکانیان، دابینکردنی چاودیری تهنهروستی سههنتایی بو ئاوارهکان و پهنا بهران، پیشکهشکردنی خزمهتگوزاری تهنهروستی دهروونی و پشتگیری دهروونی کومهلهیهتی، پیشکهشکردنی چارسههری فیزیایی و خزمهتگوزارییهکانی چاکسازی پزشکی، و پشتگیریکردنی دامهزراوه تهنهروستیهکان، ناوهنده تهنهروستیهکان و نهخۆشخانهکان به درمان و نامیر و پنداویستیهه پزشکییهکان. هیفی واژوکردنی ریکهوتننامهی هاوکاری و یاداشتنامهی لیکتیگهیشتن لهگهل وهزارهته جیاوازهکان.

بهریز میشل کامیونتا کونسولی ئیتالیا له ههولێر، خاتوو بهخشان عملی - دهوک - نوێسی هیفی

بهریز سیمۆن دی سانتی، کونسولی ئیتالیا له ههولێر، خاتوو بهخشان عملی - دهوک - نوێسی هیفی

بهریز جیراردو کارانتی، بالیۆزی ئیتالیا له عێراق؛ سیمۆن دی سانتی، کونسولی ئیتالیا له ههولێر، خاتوو بهخشان عملی - دهوک - نوێسی هیفی

دهزگا دیپلۆماسییهکانی ئیتالیا لهسەر ئاستی بالیۆزخانهی ئیتالیا له بهغدا و ههروهها کونسولخانهی گشتی له ههولێر بهشداریان کرد له پالێشتیکردنی پرۆژمکانی ریکخراوی هیفی، و ئهم پالێشتیهش بهشداریان کرد له هینانی شارهبایی ئیتالیا بۆ کوردستان، و راهینانی کارمەندانی ناوخوا، بهتایبەتی له بواڕی چارەسەرکردنی نهخۆشییه زگماکییهکانی دڵ.

18.08.2013
دکتۆر کارمێلو فیکارا کونسولی ئیتالیا له ههولێر، خاتوو بهخشان عملی - دهوک - نوێسی هیفی

وزیری تەندروستی حکومەتی هەرێم د.تاهیر ههوارامی و بهرێز جیانکارلو نهرهنگونا سهروکی (IME) و بهرێز جیراردو کارانتی بالیۆزی ئیتالیا له عێراق و پارێزگاری ههولێر بهرێز دهوراد هادی

18.08.2013
وزیری تەندروستی حکومەتی هەرێم د.تاهیر ههوارامی، بهرێز جیانکارلو نهرهنگونا بالیۆز سهروکی (IME) - (IME) ههولێر

وزیر تندرستی د. عبدالرحمان یوش، تویندری فیرمانگهی کاروباری پاریز کاکان بالیوز خانهای
 آمریکا بهریز جیم هیلر د. نیلجا گوردی، خاتوو بهمشان عملی

2016.12.14 14:09
 بهریز فیلیکس فاریلا فورتونا له GIZ خاتوو بهمشان عملی ریگموتتی هاوکاری واژو کرد

بهریز ستیفن یازن له لایهن توفیسی چالاکیی پاریزگای دهوک- تیمی بیناسازی همزیستی RRT، و بهریز
 مادیسون کونولی، ناهفسه ری دیپلوماسی گشتی، بهریزهیری تندرستی دهوک دکتور عبدالله سهید،
 خاتوو بهمشان عملی

بالیوز خانهای ئەمریکا راستموخۆ پالپشتی زۆریک له پروژه تندرستییهکانی ریکخراوی هیفی کردوه له سالانی ۲۰۰۶ تا ۲۰۱۰ ههروهه ناکتیره مرۆبیهکانی ئەلمانییا وهک کۆمهلهی ئەلمانی بۆ هاوکاری نیودهولتیی (giz)، بهو پێیبهی ئەم دهزگابه پشنگیری زۆریک له پروژهکانی ریکخراوی هیفی کردوه له ماوهی سالانی پێشوویدا. هاوکاری نیوان هیفی و کۆمهلهی ئیتالی کۆر فراتیلۆ له سالانی ۲۰۰۶ ههروهه بووه هۆی ئەنجامدانی نهشتەرگهیری بۆ زۆریک لهو مندالانهی که توشی نهخۆشی زگمکی دڵ بوون به پالپشتی کۆر فراتیلۆ.

Cuore Fratello Onlus — میلان ئیتالییا له کوردستانهه پێشوازی له نهخۆشمان دمکات

وهزیری تندرستی ئەمریکا بهریز سنیکرینتری مایکل لهگهڵ نهخۆشیک که روانهیی ئیتالییا کرا بۆ چارەسەرکردن

2016.12.14 14:12
 بهریز فیلیکس فاریلا فورتونا له GIZ خاتوو بهمشان عملی ریگموتتی هاوکاری واژو کرد

د. نهدهم رشاد نيسما عيل نامادهووني نوينمري ريکخراوي تەندروستی جیهانی له عێراق، خاتوو بەخشان عملي سەردانی سەنتەری چاکسازی جەستەیی - دەهوک

دکتور نەحمەد زوینن نوینمري ريکخراوي تەندروستی جیهانی له عێراق خاتوو بەخشان عملي ريککەوتنێکیان واژۆکرد - دەهوک

د. نەحمەد زوینن، نوینمري ريکخراوي تەندروستی جیهانی له عێراق، کونسولی گشتی ئەمەریکا له هەولێر فیرین هیکن له میانێ کردنەوهی پرۆژە نوژنکردنەوهی نەخۆشخانە سوتواری و نەشتەرگەری جوانگاری سلیمانی

د. نەحمەد زوینن، نوینمري ريکخراوي تەندروستی جیهانی له عێراق، وزیري تەندروستی حکومەتی هەرێم دکتور سامان بەرزنجی، پارێزگاری هەولێر بەرێز نومیذ عبدالرحمان لەکاتی کردنەوهی پرۆژەهیک نوژنکردنەوهی نەخۆشخانە فریاکەرێتی رۆژ هەلاتی هەولێر

د. نەحمەد زوینن، نوینمري ريکخراوي تەندروستی جیهانی له عێراق، خاتوو بەخشان عملي سەردانی سەنتەری چاکسازی جەستەیی - دەهوک

د. نەحمەد زوینن، نوینمري ريکخراوي تەندروستی جیهانی له عێراق، د. نەفراسیاب موسا، بەرێوەبەری تەندروستی دەهوک، د. محەممەد مەحمود نوینمري هیفی سەردانی کەمپی شارپیا نوژنکردنەوهی

هیفی ریکیکەوتنی لەگەڵ ئەکتەرە تەندروستییه نیودهوڵەتییهکانی وەک ریکیکخراوی تەندروستی جیهانی، و نووسینگەیه نەتەرە بەکگرتووهکان بو هەماهنگی کاروباری مەرویی (OCHA) واژۆ کرد، نامانچ لەو ریکیکەوتنانه بەهێزکردن و باشترکردنی خزمەتگوزارییه تەندروستییهکانی پارێزگاکانی دەهوک و هەولێر و نەینەوا و سلیمانی بوو . ریکیکەوتنەکان بریتی بوون له دابینکردنی چارەسەری فیزیۆتیراپی، خزمەتگوزاری چاکسازی پزیشکی، خزمەتگوزاری چاودێری تەندروستی سەرەتایی، پیشکەشکردنی خزمەتگوزاری چاودێری تەندروستی دەروونی تاییهتەمەند و نوژنکردنەوهی زۆریک له بەکەکانی نەخۆشخانە له هەولێر و سلیمانی. هیفی بووه هاوبەشی سەرەکی ریکیکخراوی تەندروستی جیهانی له بەرێوەبردنی بنکە تەندروستییهکان له یازده کەمپدا.

د. نهدم رمشاد نيسماعيل نوښنمري ريکخراوی تهنډروستی جیپهانی له عیراق، د. محمد محمود نوښنمري هیڅی له کاتی کردنهوی پروژ میگ نوزمکردنهوی پهکهی چاودیزی چری تازمطباکبوان و هولی نشتنمگرگری له نمخوشخانهی مندالبونوی هاولیز

دوانیل حناحیت نوښنمري ريکخراوی تهنډروستی جیپهانی له عیراق، د. یاد هادی بهریو بهری تهنډروستی گشتی و ريکخراوی ناوچهی هاولیز، د محاسبات موجود نوښنمري هیڅی، نهنډاز یار. فرهاد ماممل بهری پرسی بهشی نهنډاز یاری هیڅی لهگهل بهریو بهری ایتهی تهنډروستی هاولیز کورډینهویه بو تاوتوبکردنی پروژمکانی ريکخراو مکه

کتور لهگهل زویین لهگهل تیمی ريکخراوی تهنډروستی جیپهانی عیراق هیڅی هیڅی جاکساز ی جستهی - دهوک

کزیونتهوی تیمی UNOCHA لهگهل ستافی هیڅی - دهوک

کزیونتهوی تیمی فارموندی لهگهل ستافی هیڅی - دهوک

کزیونتهوی تیمی فارموندی لهگهل دکتور نعفراسیاب موسا بهریو بهری تهنډروستی دهوک

هیڅی ريککوتنی لهگهل فارموندی (ريکخراوی نیسپانی) واژوکرد، بو پالپشتیکردن له کمپي چمشکو له زاخو و شاروچکهی بوزان له قهزای تلکيف، نوښنمري فارموندی سردانی بهریو بهری تهگشتی تهنډروستی پاریزگاری دهوکیان کرد، لهوئ له لایم دکتور نعفراسیاب موسا، بهریو بهری گشتی پینشوازیان لیکرا له میانی سردانهکدا، لایهنهکان باسیان له پیشکشمکردنی خزمهتگوزاری تهنډروستی له کمپهکانی ناوارمکان کرد، همرهها ئه پروژه و چالاکیانهی که هیڅی و فارموندی له نیستاندا جزیه جزی دهکن.

د.غفر اسباب موسا، بهریو بهری تاندروستی دهوک، پروفیسور نطیساندرو فریجیولا، دکتور نطیساندرو فاریکا له کونگره یهکی روزنامه ایډیا

بهریو بهری تاندروستی دهوک دکتور عبداللہ سعید، دکتور یولی پینتو، خاتوو بهخشان عملی ریکومنتنیکیان واژوکرد - دهوک

بهریو بهری تاندروستی دهوک د.عبدالله سعید، د.نیلجا گاردی، شاجوان بهخشان عملی له شونډی دروستکردنی سامنتری دل له دهوک

بهریو بهری تاندروستی دهوک دکتور عبداللہ سعید، پروفیسور نطیساندرو فریجیولا، خاتوو بهخشان عملی

بهریو بهری تاندروستی دهوک د.عبدالله سعید، پ.ی.د.نطیساندرو فریجیولا، دکتور هملکوت عملی، خاتوو بهخشان عملی له شونډی دروستکردنی سامنتری دل له دهوک

بهریو بهری تاندروستی دهوک دکتور عبداللہ سعید، پروفیسور نطیساندرو فریجیولا، دکتور نیول پینتو، خاتوو بهخشان عملی له شونډی دروستکردنی سامنتری دل له دهوک

په یوه منډیبه کمان له گڼل بهریو بهری ایهتی گشتی تاندروستی دهوک بهر دوه واره به هوی دوحی پاریزگار موه بهو پیښه به دهست بوونی زورترین ژماره ی ناوار مېووه دهنالینیت تپیدا، نهمه جگه له هاوکاری هاوبهش له گڼل تیمه کانی نیتالییا بو نه خوشیبه کانی دل و نه شتر گمری مندالان و نه خوشیبه کانی دیکه.

دەرئەنجامەکانی پرۆژەکه و ھەڵسەنگاندن بۆ ساڵی ۲۰۲۳

پرۆژەکه سەرکەوتوو بوو له پەرەپێدانی بەشە پزیشکییە سەرەکییەکانی ھەرئیمی کوردستان و بەرزکردنەوهی خزمەتگوزارییەکانی چاودێری تەندروستی ناوخۆیی بەلّام تا ئیستا تەواو نەبووه چونکە له ساڵی 2014 بەھۆی ھیرشی داعش و مەترسییەکانی بۆ سەر ھەرئیم راگیرا، دواتر سەرھەڵدانی پەتای Covid-19فایرۆس و دۆخی ناسەقامگیری سیاسی و ئابووری.

بۆیە راھێنان بۆ دامەزراندنی ستافیکی پزیشکی پسیپۆری ناوخۆیی بۆ ئەنجامدانی نەشتەرگەری بۆ نەخۆشییە زگماکییەکانی دڵ پچرا کاریگەریەکهی زیاتر له 500 مندالی تووشبوو بە نەخۆشی زگماکی دڵ له ساڵی 2014 تا 2023 بەھۆی ئەو سەختی و گرفتەهای رووبەرۆوی پرۆژەکه بوونەتەوه گیانیان لەدەستداوه و له ساڵی 2006هوه هەزار و 560 مندال گیانیان لەدەستداوه مردوون، له کۆی 11,060 مندالی تۆمارکراو له بنکەدراوه.

سەبارەت بە سەنتەری دڵ له پارێزگای دھۆک که له ساڵی ۲۰۱۰ دروستکراوه، و ڤیشتەر نەشتەرگەریمان بۆ مندالان ئەنجام دەدا ،بەھۆی زۆری ژمارەى نەخۆشانی دلی پڤیگەپشتوو، پڤیویستە فراوانتر بکرتیت و بەشئیکى تاییەت بۆ مندالان دروست بکرتیت و لئى جیا بکرتیتەوه بەشى گەورەسالان لەگەل پسیپۆرئیک تیمئیکى پزیشکى. ئاماژە بەوه بکەن تا ئیستا، سەنتەرى نەخۆشى دلی مندالان له ناوچەکەدا نییە.

بۆ نەخۆشى خوئین (نەخۆشى شێرپەنجەى خوئین و تالاسیمیا) ستافی پزیشکى گەشەییەکی باشى بەدەستھێناوه دواى راھینانەکه بەھۆى ھاوکارى لەگەل رێکخراوى IMEبۆ ھەموو نەخۆشخانەکانى ناوچەکە.

سەبارەت بە پرۆسەى چاندنى مۆخى ئیسک بۆ نەخۆشانی تالاسیمیا و شێرپەنجەى خوئین، زۆرئیک له نەخۆشخانەکان دروستکراون، بەلّام ستافی پزیشکى شارەزایان تئیدا نییە، بۆیە ستافەکه پڤیویستیان بە بەرنامەى راھینان ھەیە بۆ ئەوهى چارەسەرى نەخۆشەکان بکەن.

بەھۆى زۆرى ژمارەى نەخۆشەکان پڤیویستیان بە ناوهندئیکى تاییەتمەند ھەیه بۆ داڤینکردنى بەرئیوہبردنى پزیشکى پڤیویست لەسەر بنەمای زانستى

ھىقى سەنتەرى تاییەتمەندى گەلاقئیزئى بۆ پزیشکى مندالان دروستکرد نەخۆشى شێرپەنجەیی خوئین-شێرپەنجە (شێرپەنجە و تالاسیمیا) له حیارئزگای دھۆک لەو شونئەى که بینایەکی تاییەت نەبووه بۆ ئەم مەبەستە، و خزمەتگوزارى پزیشکى گرنکى وەک تاقیگەى تاییەتمەند و پشکنینى تیشکى بەر ھەم ناھئیتیت و ھەر وھا بەشى نەخۆشخانەى تاییەت بە چاودێرى شەوانە و مانەوهى نەخۆشەکان.

بەشى نەشتەرگەرى مندالان و میزەلدان زۆر پەرهى پێداوه بەھۆى بەرنامەى راھینانى بەردەوام لەلایەن تیمى پرۆفیسۆر ماریۆ مئیسینا بەرپرسى بەشى نەشتەرگەرى مندالان. نەخۆشخانەى فئیرکارى سیننا له کاتى ئۆپەراسیۆنەکانى دھۆک، ھەر وھا راھینانى ستافی ناوخۆیی له سیننا، بەلّام پڤیویستیان بە بەردەوامى نوێکردنەوه و راھینان ھەیه..

زۆرئیک له خئیرخوازان پارەکانیان راگرت ھەموو ھاوکارییەکان ئاراستەى کەمپەکانى ئاواره کراون، ھەر وھا بەھۆى بارودۆخى سیاسى ھەرئیم و ئەو ئاستەنگییە داراییەى که رووبەرۆوی حکومەت بووتەتەوه، پآلپشتیەکان سنووردار بووه و نزیکە بوەستئیرئیت بۆ پرۆژەکه.

ھئیکارى چالاکییەکانى ھىقى ۲۰۰۶-۲۰۲۳:

جگە له پرۆژەى تاقیکارى، ھىقى سالانئیکى زۆره له رێگەى پرۆژە جیاوازەکانییەوه خزمەتگوزارى پزیشکى پڤیشکەش بە توئژە جیاوازەکانى کۆمەلگا کردووه، لەوانە کۆمەلگە میواندارەکان، پەنابەران و ئاوارەکانى ناوخۆ. لەئینو ئەم پرۆژانەدا پرۆژەى کلینیکە پزیشکییە گەرۆکەکان ھەیه، که ھىقى له ساڵی ۲۰۰۸هوه خزمەتگوزارى تەندروستى له رێگەى کلینیکە گەرۆکەکانەوه پڤیشکەش کردووه بۆ خزمەتکردنى گروپە لاوازەکان، له ماوهى ۱۵ ساڵى رابردوودا کلینیکە مۆبايلەکانى ھىقى گوند و ناوچە دوورەکان دەگرتیتەوه که دامەزر اوەى تەندروستیيان نییە.

دواى قەیرانەکانى ساڵى ۲۰۱۴ و شەرەکانى دواتر له ناوچەکەدا، ھىقى بووه ھاوبەش لەگەل رێکخراوى تەندروستى جیھانى(WHO) و نووسینگەى نەتەوه یەکگرتوتووهکان بۆ ھەماھەنگى کاروبارى مرۆیى (OCHA) بۆ ھاوکارىکردنى ئاوارەکان و کۆمەلەى ئەلمانى بۆ ھاوکارى نئوودەولەتى (giz) له پڤیشکەشکردنى خزمەتگوزارییەکانى چاودئیرى تەندروستى سەرەتایى بۆ گروپە لاوازەکانى ئاوارەکان، گەر اوەکان و کۆمەلگە میواندارەکان له ناوچە زیانلئیکەوتوتووهکان بەھۆى مەملانئیکانەوه. ئەمەش بریتى بوو له داڤینکردنى خزمەتگوزارى چاودئیرى تەندروستى سەرەتایى بۆ شونئە جیاوازەکانى کەمپ و غەیرە کەمپ بە ھەماھەنگى لەگەل بەرئیوہبەرایەتییە تەندروستییەکانى دھۆک و نەینەوا و ھەولئیر ھەر وھا لاوەکی تەندروستى له قائمقامیەتییە ھاوبەشەکان و ئەکتەرە مرۆییەکان.

نەو خزمەتگوزاربييانەى له **رینگەى** نەم پرۆژانهوه پيشكەش كرابوون بریتی بوون له:

- راویژکاری پزشکی تایبەتمەند
- چارەسەری نەخۆشییە درم و ناگوازراوهکان
- خزمەتگوزاریبەهەکانی تەندروستی چاودێری خانمی دووگیان (چاودێری پێش لەدایکبوون، چاودێری دواى لەدایکبوون، راویژکاری پلاندانانی خێزان).
- خزمەتگوزاری تەندروستی دەروونی و پشتیوانی دەروونی کۆمەلایەتی
- پەرۆردە و ھۆشکاری تەندروستی
- خزمەتگوزاری تاقیگەى پزشکی
- خزمەتگوزاری ڕەوانەکردن بۆ بنکە تەندروستییە پيشکەوتووھەکان.
- خزمەتگوزاری کوتان بۆ مندالانى خوار تەمەنى پینچ سأل
- خزمەتگوزاری چاودیریکردنى خۆراک و گەشەکردن
- خزمەتگوزاری سۆنەر و تەندروستی دەم و ددان (له شۆینە تایبەتەکانى ناو پرۆژەکان)

دواى ئازادکردنى ناوچەکانى باکورى پارێزگای نەینەوا، لەوانەش شارەکانى شنگال و زوممار و ڕەبیعە، خەڵکیكى زۆر که بەھۆى شەرەوه ئاوارەبوون گەرانەوه ناوچەکانى خۆیان و بەشێكى دیکەشیان له نزیک هیلى پيشەوه بەرەو ناوچە تازە ئازادکراوهکان و ئارامترەکان گواسترانەوه. ئەم گەراوه و ئاوارەبووانە زۆر پنیویستیان بە خزمەتگوزارى تەندروستی و پزشکی هەبوو. ناوەندەکانى شاره گەورەکان پالپشتى تەندروستی باشیان بۆ کرا، بەلام زۆریک له ناوچە لاوهکیەکان و گوندەکان بى خزمەتگوزارى مانەوه. هیقى ئەركى پيشكەشکردنى خزمەتگوزارى تەندروستی بۆ ئەم ناوچانە گرتە نەستو بە دامەزراندنى و نوژەنکردنەوى مألە تەندروستییه کۆمەلایەتییەکان و کلینیکى تەندروستى لاوهكى لەم گوندانە و دابینکردنى ستافى تەندروستى شارەزا و بریكى پنیویست له دەرمان بۆ ئەوهى رینگە بەدات بە ئاسانى دەستڕاگەيشتن بە خزمەتگوزاریبە تەندروستییهکان بۆ دانیشتووانهکەى.

له درێژهى هەولەکانى بۆ پالپشتیکردنى ژیرخانى پزشکی، ریکخراوى هیقى بە پالپشتى ریکخراوى تەندروستى جیهانى و دەزگا مرۆبیەکانى دیکە، پرۆژەى بۆ ئەنجامدانى نوژەنکردنەوه و نوژەنکردنەوى دامەزراوه پزشکییه ویرانبووھەکان له ئەنجامى ئەو فشارە زۆرانەى که له ئەنجامى... زیادبوونى ژمارەى دانیشتووان و سودمەندان. جگە له کۆمەلگەى خانەخوئ، ئەم دامەزراوانە خزمەتگوزارى تەندروستى پيشکەش بە ژمارەیهكى زۆر له ئاواره و ئاوارەکان دەکەن بە هەمان شێوه، ئەمە جگە له قەیرانە داراییە گەورەکانى هەریمى کوردستان و عێراق بە گشتى، که توانای گونجاندنى ئەم دامەزراوه تەندروستییانە سنووردار دەکات بۆ ئەم پێداویستیانە و بۆ وهلامدانەویان، هیقى دامەزراوه تەندروستییهکانى خواروهى نوژەن کردووتهوه و :

- نەخۆشخانەى سلیمانى بۆ سووتاوى و نەشتەرگەرى جوانکاری
- نەخۆشخانەى فریاکەوتنى رۆژهەلاتى هەولێر، پارێزگای هەولێر
- دامەزراندنى (سەنتەرى دابرانى فایرۆسى کۆرۆنا) بۆ ئاوارەکان له قەزای خەبات له پارێزگای هەولێر
- نوژەنکردنەوى بەشى چاودێرى چەرى تازەلەدایکبووان و ژوورى نەشتەرگەرى له نەخۆشخانەى مندالبوون له هەولێر
- نوژەنکردنەوى نەخۆشخانەى فریاکەوتنى رۆژهەلاتى هەولێر
- دامەزراندنى سەنتەرى گەلاقێژ بۆ نەخۆشى شیرپەنجە ی خوین
- نوژەنکردنەوى ژوورى مندالبوون و بەشى دواى مندالبوون و یەکەى مەترسیدار له نەخۆشخانەى مندالبوون له هەولێر
- نوژەنکردنەوى نەخۆشخانەى سلیمانى بۆ سووتاوى و نەشتەرگەرى جوانکاری له پارێزگای سلیمانى
- جگە له خزمەتگوزاریبەهەکانى چاودێرى سەرەتابى، هیقى خزمەتگوزارى تەندروستى بەرزتر و تایبەتمەندترى پيشکەش بە دانیشتوانى زیانلێکەوتوو کردووه، وەک ئەو خزمەتگوزاریبیانەى که پيشکەش بە خاوەن پێداویستییه تایبەتەکان دەکران، هەرۆهەا ئەو کەسانە و کەسانى خاوەن پێداویستى تایبەت. لەم بوارەدا هیقى خزمەتگوزارى چارەسەرى فیزیایى و چاکسازی پزشکی له رینگەى سەنتەرى تایبەتمەندى هیقى بۆ چارەسەرى فیزیایى و چاکسازی پزشکی له پارێزگای دەوک پيشکەش دەکات. سەنتەرەکه بە تیمێكى تایبەتمەند له پزیشکان، چارەسەرکەرانى فیزیایى، پەرستاران و کارمەندانى دیکە تەیار کراوه و بەشەکانى تۆمارکردنى نەخۆش، داخڵ و شیکردنەوى داتا، راویژکاری پزشکی، هۆلى چاکسازی جەستەیی، مەساج و چارەسەرى لەیزەر لەخۆدەگریت. جگە لەمەش ریکخراوى هیقى دەستیان بە پرۆژەیهكى تایبەتى کردووه بۆ پالپشتیکردنى نابینایان و کەم بیناکان. پرۆژەکه بریتییه له دابینکردنى خولى تایبەت بە بەکارهێنانى کۆمپیوتەر و

پرۆگرامى دیکە بۆ نابینایان و ئەوانەى کەم بینایى مەترسیداریان هەیه، دابینکردنى پێداویستى و کەرەستەى پنیویست بۆ نابینایان، هەرۆهەا پێدانى راهێنان لەسەر بەکارهێنانى ئەو ماددانە، وەکو گۆچانک بۆ نابینایان و ئامێرەکانى تر. چالاکییەکانى پرۆژەکه له سەنتەرى چارەسەرى فیزیایى هیقى لەلایەن ستافى راهێنراوه جێبەجێ دەکرین که تایبەتن بە چالاکییەکانى پرۆژەکه.